

DICTIONARIUM
CASUUM CONSCIENTIAE
S E U PRÆCIPUARVM DIFFICULTATVM
Chis Iacobiensis Motio, sc Diæpium Recensificans
1773 DECISIONE 2 :
Terciopelus, cœcissimis Thesauris & Casuariis qæstionibus
Iacobiensis Motio, sc Diæpium Recensificans
Casuum Conscientia
T R E S P Y T T E R O . F A C U L T AT I S P A R I S I N S I S .
E D I T I O N O A R I S S I M A .
Gentilis miles dicitur, q dñm. missus magist. ac joculator.
Casuam totius terris compunctionum
A T T I R U M D I C T I O N A R I U M
C A S U U M C O N S C I E N T I A .
D D . D E L A M E T ET ROMAGEAU
Sociosque Latini & Sociosque Dogosque concubinum
E U S E N I A M O N T C A N O N I C I R E G I A N I S T A T I O N E N S I S
MUNDI PONTIACI & sua operacione dirigitur in ope portu admodum admodum
D A M I F I S C O N D I N I S T A T I O N O R M
Annotaciones Cato-motio in primis MUNDI PONTIACI
Qn e' Rerum quædam de latrone, & auctoritatem monachum Cato
TOMUS TERTIUS .
P — Z .
V E N E T I I S M D C C X X I I I
A p o d A n t o n i u m B o r t o l e
Z A P E L O V U M P E R M I S S A , AC P R A V I T E C I O
B A N C O D E L P E R U S I C O
F O N D O
A P U R U C A D E L E S T A D O

DICTIONARIUM CASUUM CONSCIÄNTIÆ.

S E U

PRÆCIPUARUM DIFFICULTATUM

CIRCA MORALEM, AC DISCIPLINAM ECCLESIASTICAM,

DECISIONES

E Scripturis, Conciliis, Pontificum Decretalibus, Patribus,
necnon Celeberrimis Theologis, & Canonum peritis.

P A R O C H U S.

Verbum PAROCHUS, licet a verbo CURATUS quoad Etymologiam differat, non differt tamen quoad significacionem; per verbum aurem Curati quo sumptum est a verbo, *Curare*, intelliguntur Sacerdotes, qui curant animas, & a Christo instituti sunt tanquam septuaginta discipulorum successores, ad spiritualem fidem sibi subditorum gubernationem, subditi ipsis Episcoporum regimini & auctoritati; & hæc sunt præcipua quæ Parochos spectant.

Omnis Pastores debent esse *lux mundi* per suam doctrinam, & *sal terra* per sanctitatem morum. Quapropter debent magnam habere animi fortitudinem & constantiam, & magno defendendæ veritatis studio inflammari, quemadmodum docet S. Gregorius Magnus (^a), cuius Gratianus verba refert in Canone ad marginem citato.

Cum Parochi, & ceteri quibus animarum cura incumbit, aut qui sunt quibusdam addicti ministeriis, quorum partes implere debent, si non possint ob ligationibus satisfacere, nisi residant in locis, in quibus pro ratione officii sui residere debent; in iis necessario residere personaliter tenentur: Sextenis isthac veritas probationibus firmari posset; quarum praecipuas ad marginem indicare nobis satis erit (b).

Parochus omnis propter eandem rationem callere debet idioma Parceianorum, eodemque ipse idiomatice loqui, aliter Parceianis esset omnino inutilis, & collati beneficii invalida forent diplomata, juxta Cancellerie Romanæ 19. regularia, qua est Urbanii VIII & in Gallia viget.

Parochus stricte tenetur suos Parochianos concionibus, aut familiaribus, quos in Evangelium habeat, sermonibus & parvulos Catechisint, aliique familiaribus instructionibus instruere, & pro ipsis Missa Sacrificium offerre; tenetur & ipsis Sacramenta, quibus indigente tum administrare cum tempus exigit, diligenter agros visitare, consolari, eisque five pauperes, five divites fint, sine ulla personarum acceptione, usque dum expirent, praesto esse, Regulas quas Rituale Diocesanum praescribit, omnes observare, omnibus fundacionibus.

Pontas Tom. II.

PAROCHUS:

4 tisfacere; eademque omnia præstare, quæ propter assignatos sua Ecclesiæ redi-
tus præstare debet.

(a) Edict. an.
1554. Nullus Sacerdos, nisi sit origine Gallus, Parochus esse potest juxta Edicta (a).

Parochi Urbium mœnibus septarum debent esse Graduati juxta declaratio-
nem Henrici II. 9. Maij an. 1551

Parochi in tota sua Parocia habent jus recipiendi testamenta suorum Paro-
cianorum, modo testameta ista nullum legatum, quod in Parochorum pri-
vata utilitatem cedat, contineant, & modo observetur quod Articulus 63.
Edicti Bles. præcipit. Debent habere codices seu tabulas publicas in quibus
Baptismata, Matrimonia, & funera scribantur.

(b) Edict. an.
1627. Parochus non debet esse eodem tempore Officialis, aut Promotor (b).

Vicarii qui dicuntur perpetui a Parochis non nisi nomine differant, & sunt
vere Parochi (c).

(c) Concil. vere 2. c.
Trid. sess. 2. c. de ref. ipsi concessio (d) cogere potest Parocianos ad adficandam
ipsi habitationem, & hoc præfertim verum est, si per redditum paucitatem
ipsi non licet quidpiam cum Parocianis contribuere.

(e) Arrest. Parl.
Julian. 1622. Parochus non habet jus impidiendi quo minus corpus defuncti tumuletur
in loco, quem defunctus iste suam ad sepulturam elegit (e).

Omni Paroco jus est prædicandi, posthabito prædicatore externo quem Ma-
tricularii, seu Æditui quibusdam in civitatibus nominare solent.

Parochi tenentur omnes monitorias, quæ ad ipsos ab Officiali Diœcesano
mittuntur, litteras publicare, nec sub ullo prætextu ab istiusmodi publica-
tione se eximere privata sua auctoritate possunt.

Quando domus aliqua in territorio duarum Parociarum constructa est, cen-
setur esse ex Parocia in qua est porta principalis, aut ingressus domus (f).

(f) Arrest. Parl.
Maij 1564. Parochi ordinarii habent jus, ad instar Levitarum, decumam fructuum in-
tra suarum Parociarum limites nascentium partem colligendi; sed cum sint alii
Beneficiarii, qui maiores dicuntur Decimatores, sunt etiam Parochi bene mul-
ti, quibus portio duntaxat congrua addicta est: quæ portio consistit in 300.
libris quæ constituta sunt pro iis qui Vicarios non habent, & in 400. libris,
quæ pro iis qui Vicarios habent, fixæ sunt.

Hi Parochi gaudent insuper jure decimam partem fructuum viridum, mi-
nutorum, & in novalibus nascentium sumendi, juxta Parlamenti Parisiensis
(g) Dibarium consultum 12. Augsti an. 1682. (g) non obstantibus quibuscumque privilegiis
Audient. 1. 1. Melitensis, Præmonstratenensis, aut aliorum quorumcumque ordinum; & ita
alio anteriori ejusdem Parlamenti placito judicatum est 4. Aprilis anno
1663. (h).

Quando duo sunt Parochi quorum alter est primitivus, hic jus habet (i)
tamen juris illius possessio non interrupta fuerit (j) quibusdam anni diebus rem
divinam peragendi, id est, in quatuor diebus festis anni solemnioribus, &
insuper in Patroni festivitate, nec illi Parochus ordinarius quoad jus illud po-
test obsertere; sed tamen Parochus primitivus, quatenus primitivus, nullum
jus haber alias curiales exercendi functiones, quas solus potest exercere Pa-
rochus ordinarius, seu quod idem est Vicarius perpetuus (i) cuius consensus
ad audiendas Confessiones est omnino inutilis Parochio primitivo, qui ad ex-
cipiendas Confessiones ab Episcopo Diœcesano non fuisset admissus: quemad-
modum Episcopi annis 1625. 1635. & 1645. congregati statuerunt: quo qui-
dem statuto prohibetur ne ullus Parochus primitivus alias curialibus, præter
quæ pro diebus supra memoratis excepta sunt, officiis defungatur, nisi prius
ipsi ab Episcopo licentia concessa fuerit.

CASUS PRIMUS.

R IQUIERIUS S. Papouli Parochus non ha-
bens in Cathedra dicendi facultatem, & te-
naci memoria carens, quinque, aut sexies dun-
taxat unoquoque anno ad Parocianos prouum,
seu familiarem sermonem habet, peccat-ne &
quantum est ipsius peccatum?

RESPONS.

Videtur nullum esse dubium quin Parochus iſe
peccet & quidem lethaliter. Quod hoo modo fa-
(k) Concil. Trid. sess. 5. c. a. de ref. 1. Concilium Tridentinum (k) expresse declarat,
cile probari potest.

PAROCHUS.

5 nes & præfertim publicas instrunctiones a se in istum
Vicarium inclinat. An ob id peccare censendus est.

RESPONS.

Pastores per se tenentur sua pastoralia munera
adimplere, ut hi Conc. Tridenti verbis colligere
est (l): Cum præcepto divini mandatum sit omnibus
quibus animarum cura commissa est, quæ agnosceret, pro
his sacrificium offerre, verbique divini prædicatione, de celo.

Sacramentorum administratione, ac honorum omnium
operum exemplo pacere ... & in cetera munia Paf-
torialia incumbere, &c. Non ergo fatis esse debet Pa-
rochis corporaliter tantum in suis beneficis re-
sidere, sed peccant, si quamvis corporaliter resi-
deant, suis quantum possunt non fungantur per le
officis pastoralibus; & conqueenter in Vicarios
onera pastoralia rejicere non possunt, nisi cum ali-
quo legitimo impedimento præpediti suas curiales
functiones non possunt personaliter exercere.

Hanc nostram decisionem probant 1. verba Ma-

lachias (b) dicentes, Sacerdotibus & Paftoribus scien-
tiam creditam esse, ut eam fidibus communica-
rent. Labia Sacerdotis ciboscientiam, & (p)
populi legem requirent ex ore ejus. 2. Probat & hac
alii Ezechielis verba (i): Nonne greges a Paftoribus
hortantur, ut divinorum preceptorum memores faciique
formæ gregis in iudicio & veritate pascant, &c.

3. Eadem etiam obligationem Scriptura facra
verbis quæ sunt eo validiora, quo vehementiora,
probat. Si Deus ipse per se unius ex suis Prophe-
(c) Ezech. 34. v. 2. 3. 4
& 10. t. loquitur (b): Ve Paftoribus Israël qui pafcebas
semel ipsos: nonne greges a paftoribus pafcant? Lac
comeditabitis & latius operiebamini, & quod craſtina erat
occidebatis: gregem autem meum non pafcebatis. Quod
infirmum fuit non confundaris, & quod confutatum erat
non alij agis ... & quod perierant quæstivisti ....
Ego ipse super pafpores requiramus gregem meum de mu-
nu eram. Hæc ultima verba, & hæc prima ve-
Paftoribus Israël que tam terribiles minas, maledi-
ctionemque divinam continent, terrere debent nu-
merosam multitudinem Paftorum, qui nequidem se-
melpet totum annum oves suas vebi Divini prædi-
catione pafcant, aut qui, Requierius de quo agi-
tur in proposito calu, quinque aut lexiſes tantum
singulis annis populum sibi committunt intrant: quæ
quasi vero fides etiam ea quæ ad fidem pertinent
apprise scientes, non indigerent frequentibus ex-
hortationibus, quæ ipsos contra mille quibus quo-
tidie impugnanti, aut impugnari possunt tenta-
tiones contra relapsus periculum, & contra pra-
vos, quos contraxerunt, habitus sustentarent, fir-
marent, corroborarent. Silencio prætermittimus
varios alios scripturæ textus (c) qui ad eadem
31. 6. & seq.
& 28. & seq. probabant veritatem aperte citari possent.

4. Ipsi Caſtis quorum Doctrina de moribus
non est stricior, fatentur Parochum peccare mortaliter,
quando per mensum continuum omittit da-
re necessaria populo suo documenta; ita enim omi-
nissim confutatur notabilis, sicut & omisso quia per
datus aut tres mensis totius anni discontinuus con-
cionari omittitur. Ego arbitror, inquit unus ex iſis
Caſtis (d) (Paforem) mortaliter peccari si uno
continuo mense integro, aut etiam si diuībi vel tribus
mensibus totius anni discontinuis non concionetur. Ra-
sonis quia hec videtur materia gravis non solum ſte-
rendum ſi, & ſed etiam repetitive. Addit idem Author,
Parochum, qui per iſud notabile tempus, non
concionari est, totes peccare (mortaliter) quo-
ties concionem prætermittit.

Addamus ad id dictum est, Concilium

Tridentinum quod, ut supra vidimus, jubet ut

Episcopis Cenſuris Ecclesiasticis Parochos ad in-
ſtruendos suos Parocianos compellant, jubet in-

super, ut iſidem Episcopi portionem ex redditibus

curialibus fejuntur iis qui Parochorum loco ad

docendos Parocianos fuerint suffici, tribuendam

(e) Ba ut etiam ſi ſic iſexpedit vifum fuerit, ex Be-
neſiciorum fructibus alteri, qui id preſeret, beneſia

aliqua merces perſervat, donec principalis ipſe

reſipſens officium ſuum impleat (f).

CASUS II.

PAMELIUS Parochus multo ſe doctorem Vicari-

um habito ann. 1529. ſedente Joanne II. (p) Vafionensi,

juxterit a Parochio qui aliqua detinetur infirmi-

(g) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (h) Conc. Le-
(i) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (j) Concil. Le-
(k) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (l) Concil. Le-
(m) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (n) Concil. Le-
(o) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (p) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (q) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (r) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (s) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (t) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (u) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (v) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (w) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (x) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (y) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (z) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (aa) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (bb) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (cc) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (dd) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (ee) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (ff) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (gg) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (hh) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (ii) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (jj) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (kk) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (ll) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (mm) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (nn) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (oo) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (pp) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (qq) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (rr) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (ss) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (tt) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (uu) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (vv) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (ww) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (xx) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (yy) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (zz) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (aa) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (bb) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (cc) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (dd) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (ee) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (ff) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (gg) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (hh) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (ii) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (jj) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (kk) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (ll) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (mm) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (nn) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (oo) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (pp) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (qq) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (rr) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (uu) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (vv) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (ww) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (xx) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (yy) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (zz) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (aa) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (bb) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (cc) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (dd) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (ee) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (ff) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (gg) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (hh) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (ii) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (jj) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (kk) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (ll) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (mm) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (nn) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (oo) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (pp) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (qq) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (rr) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (uu) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (vv) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (ww) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (xx) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (yy) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (zz) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (aa) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (bb) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (cc) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (dd) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (ee) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (ff) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (gg) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (hh) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (ii) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (jj) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (kk) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (ll) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (mm) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (nn) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (oo) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (pp) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (qq) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (rr) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (uu) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (vv) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (ww) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (xx) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (yy) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (zz) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (aa) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (bb) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (cc) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (dd) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (ee) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (ff) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (gg) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (hh) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (ii) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (jj) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (kk) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (ll) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (mm) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (nn) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (oo) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (pp) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (qq) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (rr) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (uu) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref. (vv) Concil. Le-

mo. 10. 1. Tim. 1. 1. (ww) Concil. Trid. cit. ſess. 5. c. a. de ref.

tate Diaconum ad istud munus esse deputandam,
Si Presbyter aliqua infirmitate prohibente per seipsum non poterit prædicare, Sanctorum Patronum Homiliæ a Diaconibus recitetur.

Denique quicquid fateri tenebitur functiones pastoriales, & eas præcipue qua ad instructionem, & Sacramentorum administrationem pertinent, esse multo magis fidelibus necessaria ad salutem, quam sunt functiones Canonicae: atque Concilium Tridentinum (a) expressim declarat terminis reformatis.

(a) Conc. Tr. foli. 24. c. 12. Canonicos teneri suis functionibus personaliter satisfacere, quanvis semipræbendatos, aut Vicarios, aut Cantores mercede conductos habeant. Omnes vero per se, & non subfuturis compellantur obire officia. Ex quo sequitur Pastores a fortiori sua officia per le obire teneri, nisi eos aliqua legitimata excusat ratio*.

C A S U S III.

MELETIUS, Parochus, audiens hostes jam eis adventuros, & Parocia sua fugit. Postea abique peccato fugere, quando non fugit, nisi ut vita sua consularit.

R E S P O N S .

Certum est, populus tali imminente calamitate solere in Ecclesiā tanquam in sacrum alyum, in quo nihil sibi timendum esse putant, aufugere multoq[ue] ad Paltorem suum autugere, ut ibi a eo Sacramentum Penitentie sufficiant, & solatium quo tunc valde indigent, accipiant. Unde concludunt est Parochos in tali cau non posse sine crimine ab ovibus discedere, earumque salutem negligere, etiam sub prætextu vita per fugam confervanda.

Illa veritas probari luculenter potest. 1. his Nicolaus præclarus verbis Nicolai (f) scribentibus ad Honit. in can. Sci. frividum in Germania inferiori Episcopum an. 867. etiar. 47. 7. Scias charifam frater, quod si p[ro]niciofum quod magis in tranquillitate nascium deforser, quanto magis in fluvius? Ad quod addit Summus Pontifices, versus pastores debet eadem, quae subeunt oves, pericula subire, quanvis quandoque persecutorum, & præsternit Paganorum furorem fugere licet. Ubi non dicimus quod persecutorum non fugiamus (maxime pagorum) infidias... sed quod præcipue nos, qui ergo herorum pastores sumus, Deo auctore, cum in periculis pro viribus persisteremus pro certo conveniat.

(e) S. August. 2. Auctoritate Sancti Augustini (c) ad Honoratum Episcopum, de persecutione Vandalicis scribentibus, cui, quid sentit, dictis his verbis: At non cogitamus, cum ad illos periculorum pervenient extremas, nec est potestis illa fugiendi, quatenus in Ecclesia fieri solet ad ureoque seu atque ab omni atate concursus, alii Baptismum flagitiantibus, alii reconciliationem, alii etiam Penitentie ipsius actionem, omnibus confutationem & sacramentorum confidemus & ergo rationem: ubi si Magistri defint, quantum exitum sequitur eos qui de i[o] sculo vel non regenerati excent, vel ligati... quanvis denique genitus omnium & quorundam quanta blasphemia de absencia Ministeriorum & Ministrorum! Vide quid faciat malorum temporum. Polta ite pater Honorato ostendit, quod & quantas utilitates spirituales pastor, qui durante tam trifli calamitatibus, populum tuum non derit, ex charitate sua possit percipere.

Si tamen hostes, de quibus agitur in proposito calu, effient heretici, qui similes iis quos in hoc regno vidimus sibi laudi ducerent non solum Ecclesiæ spoliare, sed & pastores interficere, ut facilius veram inverterent Religionem, prudenter ageret Parochus, si in tunc aliquem locum fugeret ex quo

* Tor ac tantis rationum momentis innicitur veritas in dubius immediate præcedentibus responsibus affecta, & nullum unquam pluribus, aut majoribus firmari possit. Nec minima, immo multo rarer Episcoporum quae parochorum officia rem ducas. Sed propter dolor. Quam minima, immo rarer in omnibus tempore separari. Causa multi non valesat latrare, aut nolessem? Lac & lammas erant in omnibus non saltem; ad ratiōnē officium conservant humanus Pastorale, tenui quod delatet, inquit S. Bernardus, sicutus & amplissimum, quod mollescum & fugient, & declinant tanquam sine curia, ut alibi ait S. Boetius; Jam quisque excursum sit, cum cum curia personari: & dum fama anima personar. Pastores, torquent eis, manant delicta copia effusione oculis, ibunt uera sanguinem mercenarium, impinguantur & dilatantur ad ipsa trumenta. Attamen Prætor... officium suscepit, inquit S. Gregorius, quicquid ad sacerdotium ascendit: & quisquis sit sapientia officio delicatus non tangetur, nec a Christo dicta reformandæ. Seruum mentem præcise in tenebras extierit.

(a) Conc. To. cili Patres referunt (a). Uno verbo sic sese omitt. 16. n. 13. nes veri pastores gesse.

Ceterum, nostram hanc questionis propositione solutionem, Sanderus Carolus Borromeus non solum validitus probat rationibus, sed etiam illufribus Sanctorum Cypriani, Bafilei, Nicolai, & duorum Archiepiscoporum, qui ante ipsum Ecclesie Mediolanensis sedem obtinererunt, firmat exemplis: ad quod addendum est Sancto Archiepiscopo Congregatiōnem sacram Cardinalem, quam p[ro]pe Diocesin Mediolanensem deva[n]t, consuluit, iuxta principia a nobis posta respondisse. Sic refert Fagnanus olim ejusdem Congregationis Secretarius (b).

(b) Prosp. F[ab]r. g[ra]m. in c. Cl. Ex quo inferendum est tam Episcopos, quam s[ecundu]m. in Cleric. alios quolibet Pastores strictissime teneri ad acta non refit. 1. 3. lem, ac continua[m] residiam, his praesertim temporibus quibus Sacramento Penitentie, Eucharistia, & extrema[rum] unctionis debent conferri, sive tamen vita non ita prodigi, ut nullatenus sibi præcavere possint erga pupillam p[ro]st[er]na labora[re]. Dixi, sive vita tamen non ita prodigi, ut nullatenus sibi præcavant, debent enim iis omnibus, quas Choristeria prudenter suggererit, uti cautionibus. Quot autem & quales sint ejus cautions, quintum Concilium Mediolanense an. 1570. explicat verbis sequentibus (c): Ut si quando hominis p[ro]ste afflitti suspiciliis Confessionem audit, loco audiat qui aliquantum a lecto distet: cum vero si magno illus incommodo id fieri posset, curvetur, ut ad fenelestram aut opium, aut in porticum vestibulum, aut ad impluvium, aliquove locum aperatum accedit, ut illum confidenter audiat, ut cubulum declinet, in quo contagione periculum timeri solet: ut eadem cauteio in sanctissima Eucharistia ministracione utatur.... ut dum intra septa curationis publica[re] eb[us], vestes condiores, aut ita succinctas, que infragenua vix pretendant adhibeant.... sacra hostia particulam unam, aut plures, que ad communicantem uolum sat[us] erunt, ferre poterit; nec vero aliud praeterea, que de more reportetur, dum ad Ecclesiam, Cappellam e[st]redit: at, vero in omni Sacramento, multoq[ue] magis in sanctissima Eucharistia ministranda carabit, ut evitandi periculum, qua ipsionis causa ne quid vel minimum quod novum sit, administrationis ritum introducat: neve instrumentum, aliudque quid simile in administrationem pro digiti, vel aede in illis ip[s]is adhibeat. Quamvis per polito calu de illis cautionibus non agatur, pergratum tamen putavimus nos esse facturos Parochis, quibus necessitas incurrunt Parocianos pastores adjuvandi, iisque omnem, qua tunc indigent, opem ferendi, si eas referemus.

Non inutile tamen erit observare Sacrofactualum Christi corpus iuxta confutandum, que in aliquibus Galliæ Dieceſibus viget, p[ro]prio aut linteame involutum tunc ponit in loco in quo ægrotus ipsum capere possit, que confutudo non dissonat ab antiqua Ecclesiæ confutudine de quo loquitur Sanctus Cyprianus (d) & iuxta quam laicus Eucharistia linteo quod vocabatur Dominicale, & quod in domos suis inferabant, ut ipsi sibi Corpus Christi ministrarent, involuta tempore persecutio[n]e dabatur, istam, quoque Eusebii (e), probatconfutandum; testatur enim, referente Sancto Dionysio Alexandrinio, Sanctam Eucharistiam olim per puerum ad senem Serapionem fuisse missam: Exiguum Eucharistia partem puer tradidit, jubens ut in aqua intinctam Sens in os infillaret.

Quod spectat ad Sacramentum Extremæ unctionis, in iisdem etiam Dieceſibus virga ad ministratur oblonga, cui stup[er] oleo infirmorum intinctæ inherant, & qua Sacerdos remotus, & nullatenus propter ventum ex adverso stantem pericitante ungit ægrotum.

Hæc de propria difficultate dista sufficient: sed ne timoratis pastoribus scrupulum perperam incutiamus, ad ea quæ diximus superadere nos debere putavimus Parochum, cum si persona publica, & cum per conqueus, fanis, & ægris debitor sit, posse tempore pestis aliqui, ab Episcopo approbato, onera pastoralia demandare Sacerdoti, qui p[ro]ste laborantibus subveniat; præfertum

cum major Parocianorum pars fana est, ut faxi ab eo non fugiant, qui revera fugerent; si tunc ad p[ro]ste afflictos accessisse scirent; & ut hac prudenti agenda ratione ipsiæ utilior esse posset. Hoc, teste Fagnano, fieri posse pronuntiavit facta Cardinalium Congregatio, cujus pronuntiationem Gregorius XIII. approbat.

C A S U S V.

HUGO, Sancti Venantii Parochus, qui debet quatuor celebrare Missas quæ assignatis quibusdam reditibus instituta sunt, ut singulis secunda, tercia, quarta, & quinta hebdomadae seruis celebrarentur, his diebus fæpe Missas institutas celebrare non potest, vel quia identiter iter facere cogitur, vel quia propter matrimonium aut exequias debet Missam celebrare, vel quia propter aliquam infirmitatem, aut aliam malam dilocationem sacrificium offere non potest. Quapropter omnes fere Missas solemnes, quas claret diebus Dominicis & festis celebrant, pro[pt]e[re] Missas instituerunt, & non pro Parocianis. Attamen, quanvis juxta plures Casuistis quorum scripta legit, a se hoc fieri posse perfusum habent, nonnullis angit[ur] corporulis, quia alios complures alter sentire Casuistis non ignorat. Qua de re querit Hugo an sit unde conscientia remordeat, & quid in posterum, ut conscientia tranquilla sit, facere debeat?

R E S P O N S .

Aliquis non diffiteor reperi[re] Casuistis, numero tamen paucos, qui quanvis Parochum diebus Dominici & festis debere sacram facere dicant, ut facio videlicet Parochiani possint interessu, eum tamen non teneri sacrificii fructum Parochianis applicare (f) putant. Opinio tamen contraria maius proculduo fundamentum habet, resp. ad quod sicutum. apud eam Bon. Apud eam.

Prima, quia hæc nostra sententia conformior est sententia Tridentini (g), quod declarat, eos qui curam habent animalium, oves suas cognoscere, & pro ipsi sacrificium offere, iure divino teneri. Cum præcepto divino, inquit, mandatum sit omnibus quibus animalium cura commissa est, oves agnosceri, pro iis sacrificium offere (h). Hæc sunt ipsam fæstidie Synodi verba quæ intelligi non debent de applicatione generali, ad quam omnes Sacerdotes tenentur, sed de speciali Missa applicatione, per quam scilicet Parochi suis præcipue oviibus particulariter Missa fructum applicant.

Revera non dicit expresse Concilium Tridentinum eos teneri fructum addicere Parocianis præcisus diebus Dominicis & festis potius quam alii diebus, sed negari non potest latius esse ut Parochianis addicatur sacrificium iis diebus, quibus Ecclesia præcipit, ut ad sacrificium fideles convenient, illudque offerant cum Parochio, qui propter eamdem rationem cum ip[s]is, & pro ipsiis illud tenetur offere.

Præterea curare debet Episcopus, ut præcipit idem Concilium (b), ut (Parochi) iis saltam diebus Dominicis & festis solemnibus; si autem curam habuerint animalium, tam frequenter, ut suo muneri satisfacient Missas celebrerent.

2. Hinc primam rationem efficaciter probat, & confirmat exprefissima declaratio sacra Congregationis Cardinalium a Pio V., Iusto Pio V., & Sixto V. (i) Deputatorum ad explicantia iniis, quæ ad disciplinam & mores pertinent. Concilii Tridentini Decreta: quæ declaratio varia ab Authoribus, & speciatim relata est a Barbosa (k) qui ait: Parochum teneri Missa sacram sui oviibus applicare juxta bo-

(f) Idem ib.

c. 4.

3. Euseb. 1. 6. hist. Eccl. 44. testatur enim, referente Sancto Dionysio Alexandrinio, Sanctam Eucharistiam olim per puerum ad senem Serapionem fuisse missam:

Exiguum Eucharistia partem puer tradidit, jubens ut in aqua intinctam Sens in os infillaret.

4. Hæc spectat ad Sacramentum Extremæ unctionis, in iisdem etiam Dieceſibus virga ad ministratur oblonga, cui stup[er] oleo infirmorum intinctæ inherant, & qua Sacerdos remotus, & nullatenus propter ventum ex adverso stantem pericitante ungit ægrotum.

5. Idem ib.

5. Hæc spectat ad Sacramentum Extremæ unctionis, in iisdem etiam Dieceſibus virga ad ministratur oblonga, cui stup[er] oleo infirmorum intinctæ inherant, & qua Sacerdos remotus, & nullatenus propter ventum ex adverso stantem pericitante ungit ægrotum.

6. Idem ib.

6. Hæc spectat ad Sacramentum Extremæ unctionis, in iisdem etiam Dieceſibus virga ad ministratur oblonga, cui stup[er] oleo infirmorum intinctæ inherant, & qua Sacerdos remotus, & nullatenus propter ventum ex adverso stantem pericitante ungit ægrotum.

7. Idem ib.

7. Hæc spectat ad Sacramentum Extremæ unctionis, in iisdem etiam Dieceſibus virga ad ministratur oblonga, cui stup[er] oleo infirmorum intinctæ inherant, & qua Sacerdos remotus, & nullatenus propter ventum ex adverso stantem pericitante ungit ægrotum.

8. Idem ib.

8. Hæc spectat ad Sacramentum Extremæ unctionis, in iisdem etiam Dieceſibus virga ad ministratur oblonga, cui stup[er] oleo infirmorum intinctæ inherant, & qua Sacerdos remotus, & nullatenus propter ventum ex adverso stantem pericitante ungit ægrotum.

9. Idem ib.

9. Hæc spectat ad Sacramentum Extremæ unctionis, in iisdem etiam Dieceſibus virga ad ministratur oblonga, cui stup[er] oleo infirmorum intinctæ inherant, & qua Sacerdos remotus, & nullatenus propter ventum ex adverso stantem pericitante ungit ægrotum.

10. Idem ib.

10. Hæc spectat ad Sacramentum Extremæ unctionis, in iisdem etiam Dieceſibus virga ad ministratur oblonga, cui stup[er] oleo infirmorum intinctæ inherant, & qua Sacerdos remotus, & nullatenus propter ventum ex adverso stantem pericitante ungit ægrotum.

11. Idem ib.

11. Hæc spectat ad Sacramentum Extremæ unctionis, in iisdem etiam Dieceſibus virga ad ministratur oblonga, cui stup[er] oleo infirmorum intinctæ inherant, & qua Sacerdos remotus, & nullatenus propter ventum ex adverso stantem pericitante ungit ægrotum.

12. Idem ib.

12. Hæc spectat ad Sacramentum Extremæ unctionis, in iisdem etiam Dieceſibus virga ad ministratur oblonga, cui stup[er] oleo infirmorum intinctæ inherant, & qua Sacerdos remotus, & nullatenus propter ventum ex adverso stantem pericitante ungit ægrotum.

13. Idem ib.

13. Hæc spectat ad Sacramentum Extremæ unctionis, in iisdem etiam Dieceſibus virga ad ministratur oblonga, cui stup[er] oleo infirmorum intinctæ inherant, & qua Sacerdos remotus, & nullatenus propter ventum ex adverso stantem pericitante ungit ægrotum.

14. Idem ib.

14. Hæc spectat ad Sacramentum Extremæ unctionis, in iisdem etiam Dieceſibus virga ad ministratur oblonga, cui stup[er] oleo infirmorum intinctæ inherant, & qua Sacerdos remotus, & nullatenus propter ventum ex adverso stantem pericitante ungit ægrotum.

15. Idem ib.

15. Hæc spectat ad Sacramentum Extremæ unctionis, in iisdem etiam Dieceſibus virga ad ministratur oblonga, cui stup[er] oleo infirmorum intinctæ inherant, & qua Sacerdos remotus, & nullatenus propter ventum ex adverso stantem pericitante ungit ægrotum.

16. Idem ib.

16. Hæc spectat ad Sacramentum Extremæ unctionis, in iisdem etiam Dieceſibus virga ad ministratur oblonga, cui stup[er] oleo infirmorum intinctæ inherant, & qua Sacerdos remotus, & nullatenus propter ventum ex adverso stantem pericitante ungit ægrotum.

17. Idem ib.

17. Hæc spectat ad Sacramentum Extremæ unctionis, in iisdem etiam Dieceſibus virga ad ministratur oblonga, cui stup[er] oleo infirmorum intinctæ inherant, & qua Sacerdos remotus, & nullatenus propter ventum ex adverso stantem pericitante ungit ægrotum.

18. Idem ib.

18. Hæc spectat ad Sacramentum Extremæ unctionis, in iisdem etiam Dieceſibus virga ad ministratur oblonga, cui stup[er] oleo infirmorum intinctæ inherant, & qua Sacerdos remotus, & nullatenus propter ventum ex adverso stantem pericitante ungit ægrotum.

19. Idem ib.

19. Hæc spectat ad Sacramentum Extremæ unctionis, in iisdem etiam Dieceſibus virga ad ministratur oblonga, cui stup[er] oleo infirmorum intinctæ inherant, & qua Sacerdos remotus, & nullatenus propter ventum ex adverso stantem pericitante ungit ægrotum.

20. Idem ib.

20. Hæc spectat ad Sacramentum Extremæ unctionis, in iisdem etiam Dieceſibus virga ad ministratur oblonga, cui stup[er] oleo infirmorum intinctæ inherant, & qua Sacerdos remotus, & nullatenus propter ventum ex adverso stantem pericitante ungit ægrotum.

21. Idem ib.

21. Hæc spectat ad Sacramentum Extremæ unctionis, in iisdem etiam Dieceſibus virga ad ministratur oblonga, cui stup[er] oleo infirmorum intinctæ inherant, & qua Sacerdos remotus, & nullatenus propter ventum ex adverso stantem pericitante ungit ægrotum.

22. Idem ib.

22. Hæc spectat ad Sacramentum Extremæ unctionis, in iisdem etiam Dieceſibus virga ad ministratur oblonga, cui stup[er] oleo infirmorum intinctæ inherant, & qua Sacerdos remotus, & nullatenus propter ventum ex adverso stantem pericitante ungit ægrotum.

23. Idem ib.

23. Hæc spectat ad Sacramentum Extremæ unctionis, in iisdem etiam Dieceſibus virga ad ministratur oblonga, cui stup[er] oleo infirmorum intinctæ inherant, & qua Sacerdos remotus, & nullatenus propter ventum ex adverso stantem pericitante ungit ægrotum.

24. Idem ib.

24. Hæc spectat ad Sacramentum Extremæ unctionis, in iisdem etiam Dieceſibus virga ad ministratur oblonga, cui stup[er] oleo infirmorum intinctæ inherant, & qua Sacerdos remotus, & nullatenus propter ventum ex adverso stantem pericitante ungit ægrotum.

25. Idem ib.

25. Hæc spectat ad Sacramentum Extremæ unctionis, in iisdem etiam Dieceſibus virga ad ministratur oblonga, cui stup[er] oleo infirmorum intinctæ inherant, & qua Sacerdos remotus, & nullatenus propter ventum ex adverso stantem pericitante ungit ægrotum.

26. Idem ib.

26. Hæc spectat ad Sacramentum Extremæ unctionis, in iisdem etiam Dieceſibus virga ad ministratur oblonga, cui stup[er] oleo infirmorum intinctæ inherant, & qua Sacerdos remotus, & nullatenus propter ventum ex adverso stantem pericitante ungit ægrotum.

27. Idem ib.

27. Hæc spectat ad Sacramentum Extremæ unctionis, in iisdem etiam Dieceſibus virga ad ministratur oblonga, cui stup[er] oleo infirmorum intinctæ inherant, & qua Sacerdos remotus, & nullatenus propter ventum ex adverso stantem pericitante ungit ægrotum.

28. Idem ib.

28. Hæc spectat ad Sacramentum Extremæ unctionis, in iisdem etiam Dieceſibus virga ad ministratur oblonga, cui stup[er] oleo infirmorum intinctæ inherant, & qua Sacerdos remotus, & nullatenus propter ventum ex adverso stantem pericitante ungit ægrotum.

29. Idem ib.

29. Hæc spectat ad Sacramentum Extremæ unctionis, in iisdem etiam Dieceſibus virga ad ministratur oblonga, cui stup[er] oleo infirmorum intinctæ inherant, & qua Sacerdos remotus, & nullatenus propter ventum ex adverso stantem pericitante ungit ægrotum.

30. Idem ib.

30. Hæc spectat ad Sacramentum Extremæ unctionis, in iisdem etiam Dieceſibus virga ad ministratur oblonga, cui stup[er] oleo infirmorum intinctæ inherant, & qua Sacerdos remotus, & nullatenus propter ventum ex adverso stantem pericitante ungit ægrotum.

31. Idem ib.

31. Hæc spectat ad Sacramentum Extremæ unctionis, in iisdem etiam Dieceſibus virga ad ministratur oblonga, cui stup[er] oleo infirmorum intinctæ inherant, & qua Sacerdos remotus, & nullatenus propter ventum ex adverso stantem pericitante ungit ægrotum.

32. Idem ib.

32. Hæc spectat ad Sacramentum Extremæ unctionis, in iisdem etiam Dieceſibus virga ad ministratur oblonga, cui stup[er] oleo infirmorum intinctæ inherant, & qua Sacerdos remotus, & nullatenus propter ventum ex adverso stantem pericitante ungit ægrotum.

33. Idem ib.

33. Hæc spectat ad Sacramentum Extremæ unctionis, in iisdem etiam Dieceſibus virga ad ministratur oblonga, cui stup[er] oleo infirmorum intinctæ inherant, & qua Sacerdos remotus, & nullatenus propter ventum ex adverso stantem pericitante ungit ægrotum.

34. Idem ib.

34. Hæc spectat ad Sacramentum Extremæ unctionis, in iisdem etiam Dieceſibus virga ad ministratur oblonga, cui stup[er] oleo infirmorum intinctæ inherant, & qua Sacerdos remotus, & nullatenus propter ventum ex adverso stantem pericitante ung

PAROCHUS.

dubio sua pastoralia munia obirent. 2. Ut ii qui peccatorum tantum venialium sibi sunt concessi possint frequenter ad Sacramentum Poenitentiae accedere, juxta ipsorummet facultarium ab Ecclesia laudatam & commendatam (a) confutudinem, quod piorum hominum usus demonstrat. Et certe cum Laici certi & determinatis Confessariis peccata confiteri non cogantur, sed libere possint ibi ex approbatibz Sacerdotibus qui ipsos regunt, Confessarios feligere, ipsi Pastores non sunt vexandi, nec ad confutudinem quae noxia ipsi sorbet, & conscientiam turbaret, recipiendam porret, ut ita dicam, ad fauces gladio adagidunt. Neque propter, inquit S. Augustinus in eadem Epistola jam citata, quae utilis non est, perturbatione in frudore conferuerit nosia est.

Hec circa difficultatem propositam dicenda habebamus. Hoc unum animadversendum a lectore est, nos scilicet dixisse, Parochos non habere ius sibi eligendi Confessarios, nisi inter Confratres suos Parochos, aut inter Sacerdotes ab Episcopo approbatos; quamvis enim Episcopus sibi simplicem Sacerdotem a te nondum approbatum posset Confessarium eligere, non tamen potest Parochus; quia Episcopus per ipsam electionem ad audiendam suam confessionem approbat; Parochus vero, cum non posset quamquam approbare, non potest, nisi approbatum Sacerdotem eligere, ut pater ex Alexandri VII. Decreto 24. Septembri 1665, in quo Summus iste Pontifex damnat saltem, ut scandalositas viginti & octo propositiones, quarum septima his exprimit terminis: *Qui beneficium Curatum habent, possunt sibi eligere confessarium simplicem Sacerdotem, non approbatum ab Ordinario. Prohibetur sub pena excommunicationis, ipsi factio, sedi Apolitica reservata, ne verbo, vel facto talis opinio doceatur.*

CASUS VIII.

AURELIUS, S. Hilarii Parochus incola a Bernardo Parochio suo, cui ad confitendum sua pecunia adduci non potuit, licentiam postulavit tempore Paschali alium Parochum vicinum audiendum. An Bernardus sine peccato talen licentiam denerare potuit?

RESPONS.

Proprius Pastor, quisquis sit, non curiosus in vitam quorundam sibi subditorum inquirere debet. Sunt enim doctri experientia quorundam adeo infirmos esse animo, ut potius Confessionem omittent, quam proprium pastorem adirent, siue quia non multi faciunt, siue quia peccata quodammodo ipsi declarare eos pudet. Quapropter prudens & beneficus Parochus Parochianis concedere debet licentiam confitendi alteri, qui tamē hereticus non sit, aut flagitiosus, fecis conscientiae tyrannice dixerintur. Quod fieri non potest sine peccato. Peccaret ... Sacerdos, inquit S. Thomas (b), si non esset facilis ad praebendum licentiam confitendi alteri: quia multi sunt adeo infirmi, quod porius sine confessione morerentur, quam rati Sacerdoti confiterentur. Unde illi qui sunt nimis solliciti, ut conscientias subditorum per confessionem faciant, multis laqueum damnationis injiciant, & per consequens sibi ipsi. Aurelius ergo non potuit sine peccato postulatam Parochiano denegare licentiam.

Hanc ob causam si superior Regularis denegaret uni ex Confessariis Monasterii potestatem aliquo capu reservato Religiosum absolvendi, nihilominus prime vice confessarius posset Religiosum absolvere, ut habetur in Decreto Urbani VIII. 26. Maii 1594, cuius hec sunt verba (c): *Sanctitas sui deinceps declaratio & declarat, ut si huiusmodi Regularium confessarius, cuius alcicis reservati facultat petentibus superior dare noluerit, possit nihilominus confessari illa vice panierates regulares, etiam non obtenta a superiori facultate, absolvere.*

Diximus: alteri qui tamen non sit hereticus aut flagitiosus: nam si hereticus aut flagitiosus esset Parochus, quem adire cupit Aurelius, ipsi dene-

ganda foret licentia talen Parochum audiundi. Si ergo Parochianus petit licentiam alteri confitendi indeterminata, inquit Paludanus (d), non det (4) Pet. Pa- lud. in 4. dis. 17. q. 2. art. 3. bonum vel meliorum; si autem nominet sibi aliquem de quo verisimile est, quod sit &que bonus, vel melior ad confessionem audiendam, non neget, quia forte habet peccatum quod erubescit confiteri, & prius moreverur sine confessione. Si vero apparet, quod non est &que bonus, aut per famam, aut per visionem sue persona, aut per conversationem personarum sibi conuentum; quia minus religiose converuntur, tunc simpliciter debet denegare ... Et licet aliquis debet semper repudare alium meliore se simpliciter, non tamen quantum ad omnia, puta quantum ad officium hoc, vel illud.

CASUS IX.

TERTULLUS, Parochus S. Vvstii, ad quem per viam secretam pervenit unum ex suis Parochianis futurum matrimonium oriundam ex sua paroecia filie suisse pollicitum, in jus vocatur, ut de promissione matrimonii testimonium dicat. Potest ne abesse peccato, quod de ista promissione didicit, tacere?

RESPONS.

Theologus recentior (e) putat istum Parochum posse, immo debere in cafu proposto tacere; pastor enim, inquit, non debet aduersus alium suorum Parochianorum coram juicie testificari, quia est Parochianorum pater spiritualis; pater autem contra filios ad teftimonium non est admittendus.

PARENTES & LIBERI, inquit Lex (f), invicem aduersus se, ne resolentes, ad testimonium admittendi sunt. Quod a iure canonico approbatum est. Praeterea addit: Parochum non minus teneri faciat secretum in cafu proposto, quam teneretur advocatus qui sufficit ab aliquo consultus. Unde concludit Tertullum debere, quantum potest, conari ut a Juifice abstinenti a testimonio dicendo facultatem obtineat, quam facultatem si obtinere nequeat Tertullum debere die proximo compareare coram Juifice, cui solummodo declarabit se nihil gare quod ad quærita responderet.

Sed istus Theologi sententia subscriberi, nec rationes approbare possumus; quia S. Thomas expresse docet ea omnia quorum declaratio ad datum, five spirituale, five temporale proximi avertendum necessaria est, iis exceptis que per Confessionem Sacramentorum cogniti sunt, esse declaranda. Et contra hoc debitum, inquit S. Doctor, obligari non potest per secreti commissum, quia in hoc frangeret fidem quam alteri debet. Atqui in cafu proposto agitur de damno rotabili quod filia patetetur, si testimonium veritati Tertullus non perhiberet coram Juifice, cui respondere eo de facto tenetur.

Obiere aliquis forsitan posset S. Thomam non loqui de Parochi; sed cum Doctor Angelicus ea tantum quorum cognitio per Confessionem parta est, excipiat, de Parochis que ac de ceteris Sacerdotibus loqui cenfenda est, juxta hoc effatum: Exceptio firmat regulam in non exceptis.

CASUS X.

VALDRADUS, Parochus Parochia in Diocesis Leonensis sitæ cuius omnes incolæ non nisi plebejo inferioris Britannia sermone, qui ipsi omnino ignotus est, loquuntur, querit an abgue peccato suum retinere posse beneficium, & expectare usque dum plebeja ita lingua loqui didicerit, præfertim cum Vicarium & alium Sacerdotem ita lingua apprime loquentes sibi ad exercendas functiones quas ipse exercere per se non potest, sicut adjunxit:

RESPONS.

Parochus & Parochiani necessario debent invicem suum idioma intelligere, aliter paftor effere omnino suis oibis inutilis; juxta haec Apostoli verba (g): *Si ergo nesciero virtutem vocis, ero ei cui loquer, barbarus, & qui loquitur, nisi barbarus.* Et vero in scriptura legitimus (h), Deum, dominum linguarum Apostolis suisse largitum ut barba- & s. AR 2.7. priusquam difficultati proposita fiat fatis oper-

PAROCHUS.

præsum est; 1. distingue duas Jurisdictionis species; una scilicet est ordinaria, quæ propter beneficium, officium, aut spiritualem titulum datur; talis est jurisdictionis tummorum Pontificum, Episcoporum, & Parochorum; altera est delegata; 2. Scindit sacerdotem irregulariter inhabilem esse ad exercendam jurisdictionem, quæ dicitur ordinaria, cum sit inhabilis ad exercendas functiones beneficii ratione cuius potestat ordinariam habet, sed non est incapax jurisdictionis delegatae, & nullum habentis respectum ad ordines, quia huiusmodi jurisdictionem non dat beneficium ex quo sequitur Sacerdotem irregulariter nec recipere jurisdictionem ordinariam. nec in foro penitentia exercere posse: potest tamen delegatae & recipere, & exercere. His presuppositis: ad difficultatem propositam, respondemus Cassium potuisse matrimonio duorum suorum Parochianorum simpliciter interficere illudque suæ presentia reddere validum; sed nuptialem beneficium dare non potuit, quia nuptialis beneficium est Sacerdoti fungio quo exercere Sacerdos irregularis non potest *; & a contrario simpliciter matrimonio intercessus, non est actus jurisdictionis. Ob eandem rationem Parochus notorie irregularis, ex delito, ut intelligimus, potest Sacerdotem ad audiendas in sua Ecclesia confessiones deligere, quamvis ipse confessiones excipere non posse, quia delegatio non est actus ordinis, sed tantum jurisdictionis.

CASUS XII.

DIDACUS cum paroeciam per confidentiam Simoniacam occultum obtinuerit, & ob id consequenter in suspensionem & excommunicationem incidet, illius Paroecia possessionem adiit, & titulo, quamvis nullo, fructu multorum Confessiones exceptit, alia que id genus curialis exercuit officia. Suntes validationes datæ, suspensione, excommunicatione, & irregularitate non obstantibus.

R E S P O N S.
Antequam hujus difficultatis nodum solvamus, tamquam certissimum supponendum est, illud omnino quod facit publicus minister, sive fit Ecclesiasticus, sive Laicus, valide fieri, modo tres continentur conditiones.

1. Ut habeatur titulus falso coloratus (i). Post autem tribus modis haberi 1. quando superior legitimus, aut reputatus legitimus conferit aliquam jurisdictionem; dignitatem, aut aliquod beneficium, cuius tamen collatio propter aliquod impedimentum occultum, quale est impedimentum, de quo sermo est in casu proposito invalida est. 2. Quando potest aliquam jurisdictionem, aut officium aut dignitatem legitime acceptam, aliquod v. g. Confidentia crimen admittit, propter quod ipsa factio, jurisdictione, dignitate, aut beneficio privatur.

3. Quando jurisdictionis a superiori facta revocatione non pervenit ad aures illius cui data fuerat.

2. Ut sit error publicus; id est, ut iste minister publice reputetur tamquam habens jurisdictionem.

3. Tandem ut nullum sit impedimentum iure naturali, aut divino statutum, quale foret in hominie mente qui non agit humano modo, & qui consequenter a peccatis valide absolvere non potest: quale etiam foret in Laico, aut in quocumque Clerico, non Sacerdote, qui iure divino a celebrazione Missæ, & sacramenti Poenitentiae administratione arceretur: Ecclesia enim in his casibus defactum potest supplicare non potest.

Hoc potest respondemus abolutiones quas Didacus suspensionis, excommunicationis, & irregularitatis vinculis irretitus dedit, esse validas. 1. Quia habet titulum coloratum sufficientem, cum a superiori legitimo, aut ut supponimus repu-

* Juxta sententiam plurim non inservit noster Theolorum, qui dicunt marcellum Sacramentum matrem si esse tradidit & acceptationem finali matrum partium confundit, seu quod idem est, contradictum civilem formam vero esse esse huiusmodi. Nonnulli, autem, seu verbis prolati a Sacerdote qui solus est juxta ipsos Sacramenti matrem maliat, marcellum de quo agitur, hanc qualiter & valiter in ratione contractus, sed non in ratione saepe etiam iusta sententia a pluribus annis videatur obtinuisse, pro & contra citari potest Sanctus Thomas.

CASUS XI.

GASSIUS, parochie a S. Patricio dicta Parochus, qui ob Missam, quam suscipiens celebravit, in irregulariter lapsus est, duos ex parochianis matrimonio conjuxit; an valide conjuxit?

RESPON.

Priusquam difficultati proposita fiat fatis oper-

(b) Bullar.

Magn. tom. 4.

post. Bull. ad.

p. 68.

(c) Sylv. ref.

var. v. M. M.

& apud Jean

Bardot. M. I.

rig. sanct. &

Bonac. to. 5.

2. p. 547. col. 1.

tato legitime collata ipsi fuerit Paroecia (aliter enim titulus non esset vere coloratus, nec consequentur sufficiens.)

2. Quia est error publicus, cum ab omnibus Paroecianis tanguum legitimus Pastor reportetur. Quia nullum est in eo impedimentum iure naturali aut divino, sed solo jure Ecclesiastico statutum. Ex quo sequitur ab Ecclesiis potest suppleri & re vera suppleri delectum oculatum Jurisdictionis quam propter Simonis crimen amisit, iuxta juris canonici dispositionem. Vide resolutionem sequentem.

C A S U S XIII.

ARNALDUS. Parochus S. Claudio, notorie haereticus, aut schismaticus, & a corpore Ecclesie per sententiam excommunicationis, aut degradationis, separatus, Confessiones tamen aliquorum ex suis Paroecianis secreto exceptit. An valent, quas dedit, absolutions?

R E S P O N S.

Non valent datae ab Arnaldo abolitiones. Hoc docet S. Thomas his verbis (a): In omnibus praedictis manet clavium potestas, quipam ad efcientiam, sed usus impedit ex defclu[m] materie. Et ratio quam avertit Sanctus Doctor est, quia ad potestam clavium in Sacramento Penitentiae valide exercendam, absolute necesse est, ut habeatur Jurisdictio[n]is in eos qui ad penitentia tribunal accedunt, & quia haereticus aut schismaticus, qualis supponitur Arnaldus, omni omnino jurisdictione privatur. Cum enim usus Clavium in uente prelationem requirat respectu ejus in quem uititur, propria materia in quam exercetur usus clavium est homo iubitus, & quia per ordinacionem Ecclesie unus subditur alteri, ideo etiam per Ecclesie praetatos potest subrabi aliqui illi qui erat ei subiectus. Unde cum Ecclesie haereticos, schismaticos, & alios huiusmodi prius subrabiendo subditos, vel similiciter, vel quantum ad aliquid quantum ad homines privati sunt, non possunt unum clavium habere. Sic loquitur S. Doctor (b), qui idem docebat in alio in loco, in quo duplum distinguunt potestatem, ordinis clericis & Jurisdictionis, tanquam aequaliter ad validitatem abolitionis necessariam. duplex est, inquit, spiritualis potestas, una quidam sacramentalis, alia jurisdictionis; sacramentalis quidam potestas est, quae per animum conformatio[n]em confertur. Prior iuxta S. Doctorem tempore quidem remaneat in ipsius haereticis. Omnes quidam Ecclesie conformatio[n]es sunt immobiles, manente re quo[rum] conformatio[n]e... & ideo talis potestas secunda dum suam effectum remaneat in homine, qui per conformatio[n]em eam est adeptus, quādū vivit, sive in schisma, sive in haeretico laborat: quod patet ex hoc quod rediens ad Ecclesiam, non iterum conformatio[n]em. Sed posteriore, scilicet jurisdictionis, potest Ecclesia auferre, ut pote ab Ecclesia datum, & revera eam austert in his quoniam corporo expellit, & consequenter ab haereticis, & schismatis. Parochus autem jurisdictionis est quae ex simplici cunctione hominis conferitur, pergit Doctor Angelicus, talis potestas non immobilitate adhuc: unde in schismatis, & haereticis non manet. Ex quo sequitur schismaticos aut haereticos non posse validi abolvere. Unde non possunt, nec abovere, ne indulgentias facere, aut aliud huiusmodi: quod si fecerint nihil est alium.

C A S U S XIV.

VOLUSIANUS. Parochus S. Spiriti, a Paroecianis suis sollicitatur, ut ad reparandum Ecclesie rectum omnino grandine, & crepitantis tempestatis impietu atritum ex suo aliiquid conferat; sed Volusianus pertinaciter sollicitationibus resit, diciture Paroecianos, cum teneantur dare ipsi convenienter habitationem, tenerique Ecclesiam reparare, ut in ea peragera sacra possit, & si ad huiusmodi reparatio[n]es votivum non sufficiat, eos debere, quod deest, supplice. An legitima est Volusiani ratio?

R E S P O N S.

Non legitima est ratio quam afferit Volusianus, si enim votivi redditus ad restarandum Ecclesie rectum non sufficiant, debet pro quantitate honorum ex beneficio provenientium ad refigidendum rectum

coadiuvare juxta virorum prudentium, & incorruptorum estimationem. Ratio est quia, quamvis Paroecianis soli teneantur ad adjudicandas & reparandas Ecclesias iis temporibus quibus non erant dotatae, atamen ex quo bona Ecclesie dicata sunt, & ex quo honorum ilorum divisorum pars notabilis ad Parochorum sustentationem assignata fuit, justitia postulat ut tunc ad reparations necessarias Parochium Paroecianis contribuant. Quod dicimus, satis superque probant rationes sequentes.

Prima sumitur ex Concilio Moguntino in Decretoibus Gregorii IX. relato, quod imperante Carolo Magno, habitum est (c): Quicunque Ecclesiasticum beneficium habent, omnino aduent in telle Ecclesie restauranda, vel ipsas Ecclesias emendandas. Et ut nullus fallop[er]t in istius Conciliis verbis merum consilium, non autem praeceptum contingeri legatur quod dictus Alexander III. scribens ad Lexovensem Episcopum (d), qui conceperit verbis declarat ab eo Parochos ad huiusmodi reparations cum paroecia facienda esse cogendos. De his qui parochia, les Ecclesias habent, inquit summus Pontifex: dum ximus respondendum, quod ad reparations & institutionem Ecclesiarum, cogi debent, cum opus fuerit, de bonis qua[rum] sunt ipsius Ecclesie, si eis supersunt, conferre, ut eorum exemplo certi invitantur. Et revera aquam est, ut Parochi, cum Ecclesie bonis fruuntur, ex parte necessitatibus Ecclesie subveniant. Et eam ob causam praecepit Concilium Tridentinum ut Episcopi Ecclesias suarum Diocesum visitarent, illaque, quantum necessarium est, current ab iis refici qui eundem Ecclesiarum bona possident. Parochia, les vero Ecclesias, inquit Santa Synodus, etiam si juris Patronum sine, ita collapsas refici & restaurari procerent ex fructibus & preventibus quibuscumque ad eadem Ecclesias, quomodo cum pertinentibus; qui si non fuerint sufficientes, omnes & patronos & alios qui fructus aliquos ex dictis Ecclesias provenientes percipiunt, aut in illorum defecitu, Parochianos omnibus remedii opportunitis ad praedicta co-gant, quacumque appellatione, exemptione, & contradictione remota.

Nostra haec propositi causa resolutio congruit cum edito Blefensi dato ab Henrico III. an. 1559, quod Parochietiam ad reparandas Ecclesias pro redditum, quos percipiunt, quantitate astringit (e). Ad hoc editum, (cujus, utpote Gallice compo-siti verba omittimus), accedit editum Melodius (f) mente Februario an. 1580. datum. Accedit & declaratio data die 18. an. 1661, que in 2. Parlamento die 18. Julii an. 1664. rata facta fuit, & in qua legitur ex Episcopis, aut eorum Vicariis generalibus, aut Officialibus cogendos esse (Officiales locorum appellatis) Decimatores, Auditores, seu Matricularios, Paroecianos, & alios prout teneri possunt, & ipsorum Parochos ad continentandam sumptuum portionem quam necessariam esse Episcopi idem aut Vicarii generales, aut Officiales, habita unius cujusque Parochi facultate ratione, arbitrabantur.

Cabellus tandem (g), qui post Laurentium Bochellum eandem propagnat sententiam, citat eam confirmandam Concilium Arlatensem, fedente Leone III. habitum, In Concilio Arlatensem c. 27. nro. 2. sub Leonis Papa III. regnante Carolo magno (verba sunt istius Canonistarum) statuit can. 25. de beneficio Ecclesiasticum habens ad teles ipsius Ecclesie restauranda, vel ad ipsas Ecclesias edificandas omnino adjuvare. Additum est scriptor i. si quis forte in aliquibus regionibus regulare sive lege, sive confertudine statute lunt, casu obseruandas. 2. Ulum communione Gallicani regni multis Iudicis confirmatione que nostri referunt. Jurisperiti (h), hanc esse, ut scilicet Parochos (aut principalis Decimator, si quis fuerit) ad reparacionem Chori teneatur, & Paroecianis ad reparacionem navis. 3. Excipiendos esse a regulis generali Curatos seu Vicarios amovibiles, & eos quorum tenues sunt redditus. Videri & alia possunt apud Antonium Augustinum (i) hujus decisionis probationes.

C A.

CASUS XV.

Chamundus, Paroecia Campestris Parochus, sepe Collationibus Ecclesiasticis, quas Episcopus statuit, interesse neglit; in talis negligencia ad peccatum potest imputari?

R E S P O N S.

Cum iuxta Evangelica oracula Episcopis, Apostolorum successoribus obedire, sit ipsius Christum contemnere: qui vos audit, me ipsum Christum contemnere: qui vos audit, me audire, & eorum mandata contemnere, sit ipsum Christum contemnere: qui ipsos ad studium feliciter colligunt, & in quibus scientia ex Præfatis & omnium attantum cognitionibus accrescere potest? Ex quo cum ita sint, Chamundum a peccato immunem esse non putamus, cum in re, quæ cum propter publicam Ecclesie utilitatem, cum propter privatum Parochorum, & aliorum Ecclesiasticorum commodum, tantum est momentum, sive Episcopo obtemperare neglit.

(A) ABSOLUTIO. Catec. 45, 67, 12.)

(16. 21. 24. 25. 27. 29. 31. & 32.)

(B) BENEFICIARIUS.)

(C) CONFESSARIUS.)

(D) RESIDENTIA.)

(E) REGISTRATION.)

(F) PERMUTATIO.)

PASCUA.

N Omine PASCUORUM, quod originem dicit a pascente, Latini designant eum locum, in quem pecus pastum propellitur: adeoque jus com-pascuum habere dicitur, qui eo jure gaudet, ut in illis etiam locis, quorum dominio caret, pecus suum pascare possit.

En, quæ pertinent ad Pasca, principia statutorum capita.

Si pecora vel ab Armentorum ducta, vel sibi permissa in eculo, eaque tempore state depascant, in quibus compascendi jus interdicitur, ad resarcendum damnum inde emergens, ipse pecudum possessor tenetur. Illud nimur naturali jure innuitur, Romanique legibus ex fonte juris emanantibus, plurimum commendatur. De his, que per injuriam depasta contendit, inquit ex illis legibus una Ex sententia legis Aquilia agere minime probaberis. Iterum alia lege sanctitur: Si quis duipes pauperiem fecisse dicitur, actio ex lege 12. tabularum descendit.

Quod quidem & de ipso loco intelligendum est, in quo pascuorum copia datur; quando ab armentorum grege damnum aliquid huic loco inferri contingit: exempli causa, si plantatas illic novellas arbores aut confregent, aut iis quoquo modo offecerit.

Quinetiam invaluerunt quædam moribus constituta jura, Romani juris prorsus dissimilata, quibus aliquis fundi Domino pecudem in suo repartam tuum occupare, tum astrarve permititur, usquedem quidquid illi damni illatum est; fuit in Postessore gregis plane compensatum, cui præterea prædicta jura multam indicunt.

Potest jus compascuum acquiri. 1. juris alicuius expresso titulo. 2. Præscriptione Immemoriali. In cujus tamen præscriptionis testimonium habitatores, ad quos prædictum jus spectat, admitti non possunt. Quod quidem differtis verbis a D. Mornac docetur.

Non licet proprium pecus in suum pratum abigere, nisi post primum festum convenientiori tempore demessum: Quemadmodum in supra Divisio[n]e Curia 4. Julii 1679 definitum est.

Unaquaque habitatorum communicas, quæ jure compascuo potitur; ad constitutendum sibi armentarium tenetur; tum ut pecora custodiantur, tum ut ab omni detimento & vastitatis damno procul arceantur.

Non possumus, quæ plurima sunt, & ob multiplicem tum consuetudinem, quæ apud diversas Regni Regiones prævalere dignoscuntur, tum Arrestorum, quæ secundum regionis unicu[m]que usus lata fuere, varietatem, innumerabilia pene alia statuta, singula hic expendere. Ceterum ea in re standum est Editio Regio anno 1669. de rebus, quæ spectant Aquas & Sylvas dato; ipsius que consulentes & titulus, qui de pascuorum iuribus inscribitur.

Pontas Tom. III.

B

C A.